

ความขัดแย้งและผลกระทบระหว่างไทย-กัมพูชา

: แนวทางการบริหารเชิงพุทธเพื่อสันติภาพ*

CONFLICT AND IMPACTS BETWEEN THAILAND AND CAMBODIA

: BUDDHIST MANAGEMENT APPROACHES FOR PEACE

สุคนธ์ทิพย์ ทวีจันทร์, พระมหาฤทธิรงค์ ฐานิสฺสโร,

พระอธิการสมหวัง มหาวีโร, พระเอกสิทธิ์ จารุธมฺโม

Sukonthip Thaweejan, Phramaha Rittirong Thanissaro,

Phraathikan Somwang Mahaweero, Phra Akekasit Jarudhammo

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: Sukhonthip50@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษาความขัดแย้งและผลกระทบระหว่างไทย-กัมพูชาและเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการเพื่อสันติภาพ ผลจากการศึกษาพบว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีรากฐานจากประวัติศาสตร์อาณานิคมและการกำหนดเขตแดนที่ไม่ชัดเจน นำไปสู่การปะทะทางทหาร ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ผลกระทบมีหลายมิติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจที่ทำให้การค้าชายแดนการท่องเที่ยว และแรงงานข้ามชาติต้องหยุดชะงัก คราวเรือนจำนวนมากขาดรายได้ ด้านสังคมและความมั่นคงมนุษย์ ประชาชนกลุ่มเปราะบางต้องอพยพพลัดถิ่น สูญเสียที่อยู่อาศัยและโอกาสทางการศึกษา ส่วนด้านความมั่นคงและการทูต ได้สร้างบรรยากาศแห่งความหวาดระแวง ลดทอนความไว้วางใจ และทำให้การเจรจาร่วมกันยากลำบาก ความพยายามแก้ไขที่ผ่านมาเน้นมาตรการทางการทหารและการทูตเชิงผลประโยชน์ ขาดการบูรณาการมิติทางวัฒนธรรมและศาสนา อันเป็นกลไกที่เข้าถึงประชาชนได้ลึกซึ้งกว่า บทความนี้จึงเสนอแนวทางการบริหารเชิงพุทธ โดยอาศัยหลักสาราณียธรรม 6 ได้แก่ เมตตา อดทน อดกลั้น เมตตา จีระ อดทน โทสะ อดทน การแบ่งปัน การรักษาศีล และการมีทิวทัศน์ร่วมกัน เป็นกรอบแนวคิดในการลดทอนความขัดแย้ง เสริมสร้างความไว้วางใจ และสร้างบรรยากาศแห่งการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ดังนั้น แนวคิดการบริหารจัดการเชิงพุทธโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมเหล่านี้ไม่เพียงช่วยคลี่คลายข้อพิพาทไทย-กัมพูชา แต่ยังสามารถยกระดับเป็นต้นแบบของการจัดการความขัดแย้งในภูมิภาคอาเซียน ตลอดจนเป็นองค์

*Received August 28, 2025; Revised September 22, 2025; Accepted September 28, 2025

ความรู้ใหม่ในการผสมผสานศาสนาเข้ากับการทูตและความมั่นคงเพื่อการสร้างสันติภาพ
ที่มั่นคงและยั่งยืน

คำสำคัญ: ความขัดแย้งไทย-กัมพูชา; ผลกระทบ; การบริหารเชิงพุทธเพื่อสันติภาพ

Abstract

This academic article examines the conflict and its consequences between Thailand and Cambodia, and proposes the application of Buddhist principles in conflict management for peacebuilding. The findings indicate that the roots of the conflict lie in colonial history and the ambiguity of border demarcation, which have led to military clashes causing loss of lives and property. The impacts are multifaceted: economically, border trade, tourism, and migrant labor have been disrupted, leaving many households without income; socially and in terms of human security, vulnerable populations have been displaced, losing homes and educational opportunities; and diplomatically, the situation has created an atmosphere of distrust, undermining mutual confidence and making negotiations more difficult. Past attempts at resolution have focused mainly on military measures and interest-based diplomacy, lacking integration of cultural and religious dimensions that could reach the people more profoundly. Therefore, this article proposes Buddhist management approaches based on the Six Principles of Cordiality (*saraniya-dhamma*): acts of loving-kindness in body, speech, and thought; sharing of rightful possessions; adherence to moral precepts; and holding common views. These principles provide a framework to mitigate conflict, strengthen trust, and foster reconciliation. Applying such Buddhist approaches not only offers pathways to resolve the Thai-Cambodian dispute but may also serve as a model for conflict management within ASEAN, contributing to new knowledge in integrating religion into diplomacy and security for sustainable peace.

Keywords: Thailand-Cambodia Conflict; Impacts; Buddhist Peace Management

บทนำ

ประเทศไทยและประเทศกัมพูชาเป็นเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกันและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดมาตั้งแต่สมัยประวัติศาสตร์ โดยทั้งสองประเทศต่างเป็นส่วนหนึ่งของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งมีความเกี่ยวพันทางด้านวัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ และวิถีชีวิตมาอย่างยาวนาน (Kasetsiri, 2003) อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ดังกล่าวก็ถูกท้าทายด้วยปัญหาข้อพิพาทด้านพรมแดนซึ่งมีรากฐานจากยุคอาณานิคม เมื่อฝรั่งเศสเข้ามายึดครองอินโดจีนและกำหนดเส้นเขตแดนสมัยใหม่ระหว่างกรุงสยามกับอินโดจีนฝรั่งเศส ได้มีการจัดทำแผนที่ที่มีความคลาดเคลื่อนเมื่อต้องถ่ายทอดลงในภูมิประเทศจริง โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณปราสาทพระวิหารซึ่งทั้งสองประเทศต่างอ้างสิทธิ์ ส่งผลให้ข้อพิพาทดังกล่าวต้องถูกนำขึ้นสู่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในปี พ.ศ. 2505 ทว่าความเข้าใจที่แตกต่างกันของทั้งสองฝ่ายเกี่ยวกับขอบเขตพื้นที่ดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความตึงเครียดและนำไปสู่การใช้กำลังทหารเข้าสู้รบกันในปี พ.ศ. 2554 ความขัดแย้งดังกล่าวไม่เพียงดำรงอยู่ในเชิงประวัติศาสตร์ หากแต่ยังส่งผลกระทบต่ออย่างลึกซึ้งต่อความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมของทั้งสองประเทศในเวลาต่อมา

ผลจากความตึงเครียดบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ในห้วงวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2568 เกิดการปะทะกันอย่างหนักตามแนวชายแดน ส่งผลให้มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต ทั้งพลเรือนและทหารกว่า 300 ราย แม้ในเช้าวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2568 ไทยและกัมพูชาจะได้ทำข้อตกลงหยุดยิงร่วมกัน แต่ยังคงพบการใช้ทุนระเบิดต่อต้านบุคคล (PMN-2) ในพื้นที่ชายแดน แม้เป็นบริเวณที่เคยผ่านการเก็บกู้แล้วก็ตาม โดยตลอดเดือนดังกล่าวสามารถเก็บกู้ได้หลายร้อยลูก เหตุการณ์นี้ทำให้กองทัพไทยต้องจัดประชุมผู้บัญชาการเหล่าทัพเพื่อกำหนดท่าทีร่วม โดยเน้นมาตรการปิดด่านชายแดนบางแห่ง และการใช้กฎการปฏิบัติทางทหาร หากมีการรุกร้าหรือพฤติกรรมที่เป็นปฏิปักษ์ (กรมประชาสัมพันธ์, 2568) ความขัดแย้งชายแดนไทย-กัมพูชาได้สร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง การค้าชายแดนหยุดชะงัก สูญเสียมูลค่ากว่า 150,000 ล้านบาท พร้อมกระทบการลงทุนและการจ้างงาน ขณะเดียวกันประชาชนตามแนวชายแดนจำนวนมากต้องอพยพ สูญเสียที่อยู่อาศัยและรายได้ ทำให้ปัญหาความไม่มั่นคงทางสังคมและมนุษยธรรมทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น (ประชาไทย, 2568) ดังนั้น ท่ามกลางความสูญเสียและความเปราะบางที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องหากรอบแนวคิดและแนวทางในการจัดการความขัดแย้งที่ไม่อาศัยเพียงมาตรการทางการเมืองและการทหาร หากแต่เป็นแนวทางที่หยั่งรากในคุณค่าทางศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งสามารถนำไปสู่สันติภาพที่ยั่งยืน

ท่ามกลางความตึงเครียดและผลกระทบที่เกิดขึ้น การแสวงหาหนทางแก้ไขความขัดแย้งระหว่างไทยกับกัมพูชาจึงเป็นสิ่งจำเป็น แนวทางการบริหารเชิงพุทธสามารถ

เป็นกรอบคิดสำคัญในการสร้างสันติภาพ โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้ หลักสาราณียธรรม 6 ได้แก่ เมตตากายกรรม (การกระทำด้วยเมตตา) เมตตาวจีกรรม (การใช้วาจาด้วยเมตตา) เมตตามโนกรรม (การมีใจคิดด้วยเมตตา) การร่วมกันแบ่งปันสิ่งของที่ได้มาโดยชอบธรรม การมีศีลหรือการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามร่วมกัน และการมีทัศนคติความเห็นที่สอดคล้องร่วมกัน หลักธรรมเหล่านี้ไม่เพียงช่วยคลี่คลายความขัดแย้งและลดความหวาดระแวง แต่ยังสามารถเสริมสร้างความไว้วางใจ ความสมานฉันท์ และความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชน และผู้นำทั้งสองประเทศ อันจะเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างสันติภาพที่มั่นคงและยั่งยืน ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ความเป็นมาของความขัดแย้งไทย-กัมพูชา

ประเทศไทยและกัมพูชาเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกันยาวประมาณ 800 กิโลเมตร ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศมีความซับซ้อน เนื่องจากมีรากฐานทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และศาสนาที่ใกล้ชิด แต่ขณะเดียวกันก็เต็มไปด้วยความตึงเครียด ในบางช่วงเวลา โดยเฉพาะประเด็นความมั่นคงชายแดน ซึ่งถูกยกให้เป็นวาระแห่งชาติ ที่สำคัญของรัฐบาลไทย ความขัดแย้งมักปะทุขึ้นจากข้อพิพาทเรื่องดินแดนและการตีความเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่ไม่ตรงกัน (สมเกียรติ อริยปรัชญา และคณะ, 2558) ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวมีรากฐานจากสนธิสัญญาที่ไทยต้องทำกับฝรั่งเศสในช่วงที่ฝรั่งเศสเข้ามาครอบครองอินโดจีน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการกำหนดเขตแดนสยาม-อินโดจีนเมื่อปี พ.ศ. 2447 และต่อมาได้จัดทำแผนที่รวมจำนวน 11 ฉบับ โดยจัดทำขึ้นฝ่ายเดียวโดยฝรั่งเศส (กฤษดา ปุณยวุฒิพงศ์, 2552) บริบททางประวัติศาสตร์ดังกล่าวจึงกลายเป็นรากฐานสำคัญที่นำไปสู่ข้อพิพาทด้านพรมแดนไทย-กัมพูชาซึ่งสืบเนื่องต่อมาจนถึงปัจจุบัน

กรณีพิพาทปราสาทพระวิหารมีบทบาทสำคัญต่อความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา เริ่มจากคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) ในปี พ.ศ. 2505 ที่ตัดสินให้ตัวปราสาทอยู่ในอธิปไตยของกัมพูชา ช่วงปี พ.ศ. 2516-2550 สถานการณ์กลับตึงเครียดอีกครั้งเมื่อกัมพูชาดำเนินการยื่นขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกต่อองค์การยูเนสโกถึงสามครั้ง กระทั่งวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 ยูเนสโกมีมติให้กัมพูชาขึ้นทะเบียนได้สำเร็จ ซึ่งได้จุดชนวนความขัดแย้งทางการเมืองและชายแดนระหว่างสองประเทศ ผลจากความไม่พอใจดังกล่าวนำไปสู่การเสริมกำลังทหารของทั้งสองฝ่ายบริเวณชายแดน ความตึงเครียดจึงทวีความรุนแรงขึ้น (ทรงพร ทาเจริญศักดิ์, 2559) และในปี พ.ศ. 2554 ได้เกิดการปะทะกันอย่างหนักระหว่างกองกำลังไทยและกัมพูชา ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต บาดเจ็บ เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้กัมพูชานำประเด็นนี้กลับไปสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศอีกครั้ง โดยศาลมีคำสั่งชั่วคราวให้ไทยถอนกำลังทหาร

ออกจากพื้นที่ และตีความคำพิพากษาเดิมเมื่อปี พ.ศ. 2505 เกี่ยวกับเขตแดนในบริเวณที่เป็นข้อพิพาท (จิริรัวัลค์ ทรงสุวรรณวิภา, 2557)

สาเหตุสำคัญของข้อพิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา เกิดจากการยึดถือแผนที่ปักปันหลักเขตแดนที่แตกต่างกัน โดยฝ่ายไทยอ้างอิงแผนที่มาตราส่วน 1:50,000 ซึ่งจัดทำในระบบเมอร์คาเตอร์ (Mercator Projection) โดยได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา แผนที่ดังกล่าวสามารถแสดงระยะทางที่ถูกต้อง แต่มีความคลาดเคลื่อนในด้านขนาดภูมิประเทศ ขณะที่ฝ่ายกัมพูชาใช้แผนที่มาตราส่วน 1:200,000 ที่ฝรั่งเศสจัดทำขึ้นในระบบซินอยดอล (Sinusoidal Projection) ซึ่งสามารถสะท้อนขนาดภูมิประเทศได้ถูกต้อง แต่กลับมีความคลาดเคลื่อนในด้านระยะทาง ความแตกต่างทางเทคนิคของระบบแผนที่ทั้งสองแบบนี้นำไปสู่การตีความแนวเขตแดนที่ไม่ตรงกัน ส่งผลให้เกิดพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนและกลายเป็นรากฐานสำคัญของข้อพิพาทชายแดนที่ยังคงดำรงอยู่ (กระทรวงการต่างประเทศ, 2556) นอกเหนือจากข้อพิพาทบริเวณปราสาทพระวิหารแล้ว ยังปรากฏในพื้นที่อื่นที่มีโบราณสถานและจุดยุทธศาสตร์สำคัญ เช่น ปราสาทตาเมือนธม ปราสาทตาควาย พื้นที่ภูมะเขือ และช่องบก ซึ่งต่างเป็นพื้นที่ตามแนวเทือกเขาพนมดงรักที่ยังไม่ได้รับการจัดทำหลักเขตแดนอย่างชัดเจน ทั้งสองฝ่ายต่างอ้างสิทธิ์ความเป็นเจ้าของและพยายามแสดงอธิปไตยผ่านการส่งกำลังทหาร การลาดตระเวน และการสร้างสิ่งปลูกสร้างบางส่วน แม้ความขัดแย้งเหล่านี้จะยังไม่บานปลายรุนแรงเท่ากรณีปราสาทพระวิหาร แต่ก็สะท้อนให้เห็นถึงความเปราะบางของการจัดการปัญหาเขตแดนไทย-กัมพูชาที่ซับซ้อนทั้งในเชิงกฎหมาย ประวัติศาสตร์ และมิติทางการเมืองร่วมสมัย

นับแต่ปลายเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2568 ความตึงเครียดที่ชายแดนไทย-กัมพูชาปะทุขึ้นอีกครั้ง โดยเหตุปะทะบริเวณช่องบก อำเภอnáยีน จังหวัดอุบลราชธานีส่งผลให้ทหารกัมพูชาหนึ่งนายเสียชีวิต กลายเป็นชนวนให้ทั้งสองฝ่ายเสริมกำลังและยกระดับท่าทีทางทหารอย่างต่อเนื่อง (วรภา ฤกษ์วงศ์กูร, 2568) ต่อมาในช่วงวันที่ 24-28 กรกฎาคม พ.ศ. 2568 เกิดการสู้รบหนักหลายจุดตลอดแนวชายแดน มีผู้เสียชีวิตอย่างน้อย 32 คน ส่วนใหญ่เป็นพลเรือน และมีผู้อพยพหนีภัยรวมกันมากกว่า 300,000 คน ขณะที่ไทยสั่งปิดจุดผ่านแดนหลายแห่งเพื่อความปลอดภัย (สำนักข่าวไทย Online, 2568) ภายหลังมาเลเซียเป็นเจ้าภาพไกล่เกลี่ยให้ไทยและกัมพูชาตกลงหยุดยิงโดยทันทีและไม่มีเงื่อนไข เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม แต่ข้อตกลงดังกล่าวยังเปราะบาง โดยทั้งสองฝ่ายต่างกล่าวหาอีกฝ่ายว่าละเมิดเงื่อนไขและมีประเด็นทุ่นระเบิดตามแนวพรมแดน (Aljazeera, 2025) ในระหว่างเดียวกัน มิติทางกฎหมายระหว่างประเทศกลับมาเด่นชัดเมื่อกัมพูชาเดินหน้านำยื่นเรื่องต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเพื่อขอให้พิจารณาข้อพิพาทในหลายพื้นที่เพิ่มเติม ขณะที่ฝ่าย

ไทยตั้งข้อโต้แย้งต่อเขตอำนาจศาล ซึ่งสะท้อนว่า ความขัดแย้งชายแดนได้เคลื่อนจากประเด็นประวัติศาสตร์สู่วิกฤตความมั่นคงร่วมสมัยอย่างเป็นรูปธรรม

สรุปได้ว่า ความเป็นมาของความขัดแย้งไทย-กัมพูชามีรากฐานจากประเด็นทางประวัติศาสตร์และสนธิสัญญาสมัยอาณานิคมที่ไทยต้องทำกับฝรั่งเศสในการกำหนดเขตแดนสยาม-อินโดจีนตั้งแต่ พ.ศ. 2447 ซึ่งนำไปสู่การจัดทำแผนที่โดยฝ่ายเดียวของฝรั่งเศส และก่อให้เกิดการตีความที่ไม่ตรงกันต่อมา กรณีพิพาทสำคัญที่สุดคือปราสาทพระวิหารที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตัดสินให้กัมพูชามีอธิปไตยในปี พ.ศ. 2505 แต่ก็ยังสร้างความไม่พอใจแก่ฝ่ายไทย ความตึงเครียดทวีขึ้นเมื่อกัมพูชายื่นข้อขึ้นทะเบียนปราสาทเป็นมรดกโลกในปี พ.ศ. 2551 และนำไปสู่การปะทะทางทหารหลายครั้ง โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2554 ที่มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก ข้อพิพาทยังซับซ้อนจากการใช้แผนที่ต่างระบบ ทำให้เกิดพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนในหลายจุดตามแนวเทือกเขาพนมดงรัก ความขัดแย้งมิได้จำกัดเพียงประเด็นกฎหมายและดินแดน แต่ยังสะท้อนถึงความเปราะบางด้านการเมือง ความมั่นคง และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กระทั่งปัจจุบันในปี พ.ศ. 2568 ความตึงเครียดได้ปะทุขึ้นอีกครั้งในพื้นที่ช่องบกและตามแนวชายแดน ส่งผลให้เกิดการสูญเสียชีวิตและการอพยพของประชาชนจำนวนมาก แม้มีการเจรจาหยุดยิงโดยความช่วยเหลือของอาเซียน แต่สถานการณ์ยังคงเปราะบางและถูกนำเข้าสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศอีกครั้ง แสดงให้เห็นว่า ความขัดแย้งไทย-กัมพูชายังคงเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในภูมิภาคจนถึงปัจจุบัน

ผลกระทบของความขัดแย้งไทย-กัมพูชา

ความขัดแย้งระหว่างไทย-กัมพูชาไม่เพียงแต่เป็นปัญหาทางกฎหมายและดินแดน แต่ยังส่งผลกระทบในหลายมิติ ทั้งด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังต่อไปนี้

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ: การค้าชายแดน การท่องเที่ยวและรายได้แรงงาน

ตามการประเมินของ Krunghthai COMPASS พบว่าความขัดแย้งรุนแรงในช่วงกลางปี พ.ศ. 2568 ส่งผลให้มูลค่าการค้าชายแดนไทย-กัมพูชาเสียหายประมาณ 17,000 ล้านบาทต่อเดือน (รวมส่งออก-นำเข้า) โดยเฉพาะด้านสำคัญอย่างอัญมณีประเทศ ความเสียหายเฉพาะด้านส่งออกชายแดนสูงถึง 11,410 ล้านบาทต่อเดือน (ไทยพับลิกา, 2568) ส่วนการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบหนักเช่นกัน นักท่องเที่ยวกัมพูชาไปเยือนไทยลดลงอย่างมาก มีการปิดด่านโดยเฉพาะในช่วงปะทะชายแดนขัดขวางการเดินทาง (ไทยรัฐออนไลน์, 2568) และความไม่สงบทำให้แรงงานกัมพูชาจำนวนมาก (หลายแสนคน) ต้องเดินทางกลับประเทศ เกิดแรงกดดันต่อภาคแรงงานข้ามชาติในไทย และทำให้ครอบครัวผู้กลับบ้านเผชิญ

กับภาระหนี้สินและความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ (ข่าวออนไลน์ 7HD, 2568) สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าความขัดแย้งไทย-กัมพูชาไม่ได้กระทบเฉพาะระดับรัฐเท่านั้น หากแต่ยังซึมลึกไปสู่โครงสร้างเศรษฐกิจชายแดนและครัวเรือนอย่างรุนแรง การแก้ไขปัญหาก็จำเป็นต้องอาศัยทั้งมาตรการทางการทูตและความร่วมมือทางเศรษฐกิจควบคู่กันไป เพื่อฟื้นฟูความเชื่อมั่นและความมั่นคงในระยะยาว

ผลกระทบด้านสังคมและความมั่นคงมนุษย์

สื่อรายงานว่าเหตุการณ์ปะทะในช่วงปลายเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2568 ส่งผลให้ประชาชนกว่า 120,000 คนทางกัมพูชา และ 200,000 คนทั้งสองประเทศ ต้องอพยพเพื่อความปลอดภัย การอพยพดังกล่าวทำให้ครอบครัวจำนวนมากต้องพลัดถิ่น สูญเสียที่อยู่อาศัยและรายได้ประจำวัน อีกทั้งยังสร้างภาระต่อระบบสาธารณสุขและการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมของทั้งสองประเทศอย่างมหาศาล (AP News, 2568) รายงานของวุฒิสภาไทยระบุเพิ่มเติมว่ามีผู้เสียชีวิต 16 ราย บาดเจ็บ 38 ราย และประชาชนกลุ่มเปราะบางกว่า 39,760 คน ซึ่งรวมถึงผู้สูงอายุ ผู้พิการ และครอบครัวรายได้น้อย ได้รับผลกระทบโดยตรงจากสถานการณ์ดังกล่าว (อัครพรพรณ หอมรส, 2568) เหตุการณ์นี้ไม่เพียงแต่สร้างความสูญเสียด้านชีวิตและสุขภาพจิต แต่ยังทำให้เด็กและเยาวชนจำนวนมากขาดโอกาสทางการศึกษา และส่งผลต่อการดำรงชีวิตประจำวันของครอบครัวชายแดนในระยะยาว

ผลกระทบระดับด้านความมั่นคงและการทูต

สถานการณ์ปะทะชายแดนไทย-กัมพูชา ล่าสุดได้เน้นย้ำถึงปัญหาเชิงโครงสร้างด้านความมั่นคงในภูมิภาค ได้สะท้อนถึงความเปราะบางของระบบความมั่นคงชายแดนอย่างชัดเจน เหตุการณ์ดังกล่าวไม่เพียงทำให้ทั้งสองฝ่ายต้องเพิ่มกำลังพลและยุทโธปกรณ์ แต่ยังสร้างบรรยากาศของความหวาดระแวงและความไม่ไว้วางใจระหว่างประชาชนในพื้นที่ชายแดน ความไม่แน่นอนเช่นนี้ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความปลอดภัยของพลเรือนและอาจลุกลามเป็นการเผชิญหน้าที่รุนแรงมากขึ้นในอนาคต (ชิบ จิตนิยม, 2568) ในเชิงการทูต เหตุการณ์นี้ถูกเติมเชื้อไฟผ่าน “สงครามน้ำลาย” การโจมตีทางสื่อและคำพูดที่รุนแรงระหว่างสองประเทศซึ่งส่งผลให้การเจรจาด้วยความรู้สึกเป็นปรปักษ์ยากขึ้น ทั้งสองฝ่ายต่างพยายามชิงความเห็นใจจากประชาคมโลก ส่งเสริมภาพลักษณ์ของตนในเวทีระหว่างประเทศ ซึ่งกลับกลายเป็นอุปสรรคในการสร้างความร่วมมือทางการทูตที่มีคุณภาพในอนาคต และแรงกดดันจากเวทีนานาชาติ ทำให้การสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืนยากยิ่งขึ้น (บีบีซี นิวส์ ไทย, 2568) ดังนั้น ความขัดแย้งไทย-กัมพูชาจึงมิได้กระทบเพียงความมั่นคงชายแดน แต่ยังส่งผลกระทบเชิงลบทางภาพของการทูตของภูมิภาคโดยรวม สถานการณ์นี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนากรอบความร่วมมือที่เข้มแข็งและยั่งยืนมากกว่าที่เป็นอยู่

สรุปได้ว่า ความขัดแย้งไทยกับกัมพูชาได้ส่งผลกระทบกว้างขวางในหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจที่ทำให้การค้าชายแดน การท่องเที่ยว และรายได้แรงงานหยุดชะงักกระทบต่อครัวเรือนและผู้ประกอบการโดยตรง ด้านสังคมและความมั่นคงมนุษย์ ประชาชนจำนวนมากต้องอพยพ สูญเสียที่อยู่อาศัยและโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางที่ได้รับผลกระทบหนัก ส่วนด้านความมั่นคงและการทูต การเสริมกำลังทหาร และการโจมตีเชิงวาทกรรมได้สร้างบรรยากาศแห่งความหวาดระแวง ลดทอนความไว้วางใจ และบั่นทอนศักยภาพของอาเซียนในการแก้ไขปัญหา ความขัดแย้งดังกล่าวจึงไม่เพียงคุกคามความมั่นคงชายแดน แต่ยังสั่นคลอนเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและการทูตในภูมิภาคโดยรวมอย่างเด่นชัดและยากจะปฏิเสธได้

แนวทางการบริหารเชิงพุทธเพื่อสันติภาพ

สังคมโลกในปัจจุบันเต็มไปด้วยความขัดแย้ง ไม่ว่าจะเป็นข้อพิพาทด้านดินแดน ศาสนา เศรษฐกิจ หรือการเมือง ล้วนส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความสงบสุขของรัฐและประชาชน ความขัดแย้งดังกล่าวถือเป็นธรรมชาติของมนุษย์และสังคมที่ยากจะหลีกเลี่ยงได้ (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2539) อย่างไรก็ตาม แม้ในยุคพุทธกาล ก็ปรากฏความขัดแย้งจากระบบชนชั้นและความไม่เสมอภาคทางสังคม เช่น การแบ่งวรรณะหรือบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน จนก่อให้เกิดการกดขี่ข่มเหงผู้ที่มีวรรณะต่ำ พระพุทธเจ้าเมื่อทรงตั้งพระพุทธศาสนาขึ้นได้ เพราะปฏิเสธระบบชนชั้นนี้ ทรงเห็นว่าการถือตนเองว่าอยู่วรรณะนั้น สูงกว่าวรรณะนี้เป็นเพียงคำโฆษณาในโลกนี้เท่านั้น (ม.ม. (ไทย) 13/321/389) ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงได้รับการยกย่องว่าเป็นศาสนาแห่งสันติ ที่มุ่งแก้ไขความขัดแย้งด้วยหลักธรรมและการอยู่ร่วมกันอย่างปรองดอง ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการสร้างสันติภาพในสังคมปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

หนึ่งในหลักธรรมสำคัญที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการความขัดแย้งระหว่างประเทศ คือ สาราณียธรรม 6 หรือหลักแห่งความระลึกถึงกันที่มุ่งสร้างความรัก ความสามัคคี และความปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคม เป็นแนวทางที่ช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกันโดยยอมรับความแตกต่าง ลดความขัดแย้ง และเสริมสร้างความไว้วางใจต่อกัน หลักธรรมนี้เน้นการประพฤติทั้งทางกาย วาจา ใจ รวมถึงการแบ่งปัน การรักษาศีล และการมีเป้าหมายร่วมกัน ดังนั้น การนำหลักสาราณียธรรม 6 มาประยุกต์ใช้ย่อมเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างสันติภาพในสังคมและระหว่างประเทศ เพราะไม่เพียงช่วยลดความรุนแรงของความขัดแย้ง แต่ยังเปิดทางไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ที่มั่นคงและยั่งยืน

หลักสาราณียธรรม 6 เป็นหลักธรรมสำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคี และความปรองดองในสังคม โดยมุ่งเน้นให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่าง

สันติและลดทอนความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคลและสังคม องค์ประกอบของหลักธรรมนี้ประกอบด้วย

1. เมตตาภาวกรรม คือ การแสดงออกทางกายด้วยความเมตตา ไม่เบียดเบียนหรือทำร้ายผู้อื่น ช่วยให้เกิดความไว้วางใจในชีวิตประจำวัน

2. เมตตาจารกรรม การใช้ถ้อยคำสุภาพ อ่อนโยน จริใจ และสร้างสรรค์ ลดการโจมตีด้วยวาจากรรมที่อาจก่อให้เกิดความบาดหมาง

3. เมตตาโมกกรรม การมีเจตนาบริสุทธิ์ หวังดี และปรารถนาประโยชน์ต่อเพื่อนมนุษย์โดยไม่คิดร้ายต่อกัน

4. สาธารณโภคิตา การรู้จักแบ่งปันสิ่งของและทรัพยากร ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และระหว่างประเทศ เป็นการเกื้อกูลกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและลดความเหลื่อมล้ำ

5. สีสสามัญญตา การรักษาศีลและปฏิบัติตามข้อตกลง อย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นหลักประกันแห่งความไว้วางใจร่วมกันและยับยั้งไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิซึ่งกันและกัน

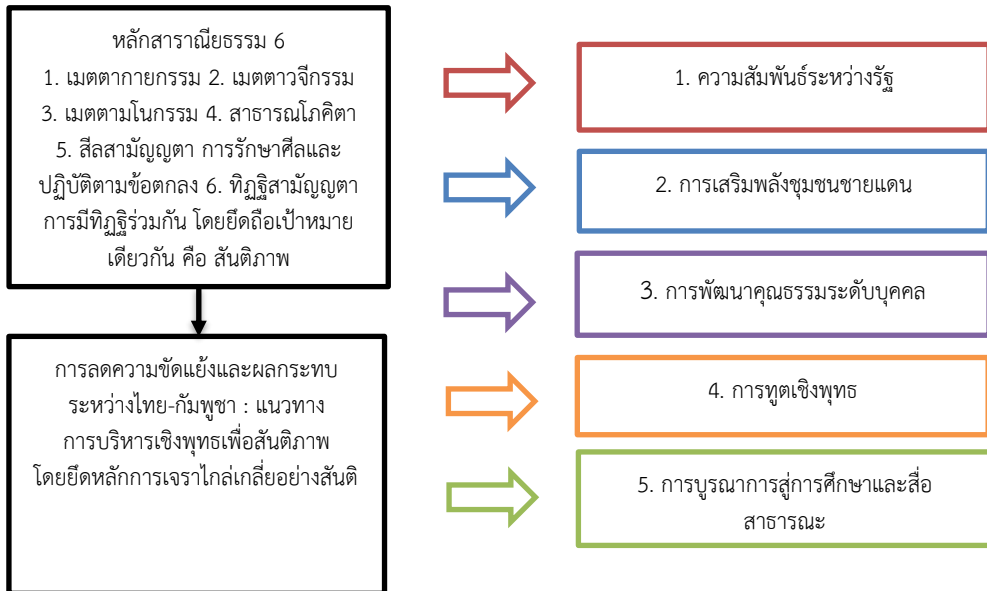
6. ภิภูมิจักษุญตา การมีทวิภูมิจักษุญตา โดยยึดถือเป้าหมายเดียวกันคือสันติภาพ ความมั่นคง และความอยู่ดีมีสุขของทุกฝ่าย (พระสมุห์สันติ สุจิณฺโณ, 2567)

เมื่อหลักทั้งหกข้อนี้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน จะก่อให้เกิดการยอมรับในความแตกต่างทางความคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรม อีกทั้งยังสร้างบรรยากาศแห่งความเข้าใจและความไว้วางใจซึ่งเป็นรากฐานของการแก้ไขความขัดแย้ง หลักสาราณียธรรม 6 จึงไม่เพียงเป็นหลักธรรมเชิงศีลธรรม แต่ยังเป็นแนวทางเชิงปฏิบัติที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริงทั้งในระดับชุมชน สังคม และระหว่างประเทศ กรณีความขัดแย้งไทย-กัมพูชา หากยึดหลักนี้มาเป็นกรอบในการบริหารจัดการ ก็จะช่วยเปลี่ยนบรรยากาศแห่งความหวาดระแวงให้กลายเป็นความร่วมมือบนพื้นฐานของเมตตา การให้อภัย และการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างสันติภาพที่ยั่งยืน

สรุปได้ว่า แนวทางการบริหารเชิงพุทธเพื่อสันติภาพตั้งอยู่บนหลักพุทธธรรมที่มุ่งแก้ไขความขัดแย้งด้วยสติและปัญญา โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้ สาราณียธรรม 6 ซึ่งเป็นหลักแห่งการสร้างความรัก ความสามัคคี และความปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคม ประกอบด้วย การแสดงออกทางกาย วาจา ใจด้วยเมตตา การรู้จักแบ่งปัน การรักษาศีล และการมีทวิภูมิจักษุญตา หลักธรรมเหล่านี้ช่วยลดความรุนแรงของข้อพิพาท เสริมสร้างความไว้วางใจและเปิดโอกาสให้เกิดการยอมรับความแตกต่างทางความคิดและวัฒนธรรม เมื่อถูกนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทของความขัดแย้งไทย-กัมพูชา ย่อมสามารถเปลี่ยนบรรยากาศแห่งความหวาดระแวงให้กลายเป็นความร่วมมือบนพื้นฐานของเมตตา การให้อภัย และการอยู่

ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ อันเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างสันติภาพที่มั่นคงและยั่งยืนทั้งในระดับรัฐและภูมิภาค

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ความขัดแย้งและผลกระทบระหว่างไทย-กัมพูชา
โดยเสนอแนวทางการบริหารเชิงพุทธเพื่อสันติภาพ

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่าเรื่อง ความขัดแย้งและผลกระทบระหว่างไทย-กัมพูชา : แนวทางการบริหารเชิงพุทธเพื่อสันติภาพ สรุปได้เป็น 5 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ใช้หลักสาธารณโภคิตาและสีลสามัญญตาเพื่อรักษาข้อตกลง ลดความหวาดระแวง และสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือ
2. การเสริมพลังชุมชนชายแดน ส่งเสริมการค้า การศึกษา และกิจกรรมเยาวชน เพื่อลดอคติและสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชน
3. การพัฒนาคุณธรรมระดับบุคคล ปลูกฝังเมตตาภัยกรรม วชิกรรมและมโนกรรม เพื่อลดการใช้ความรุนแรงและวาทกรรมที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง
4. การทูตเชิงพุทธ (Soft Diplomacy) เปิดโอกาสให้พระสงฆ์และผู้นำศาสนา มีบทบาทในการไกล่เกลี่ยและสร้างสันติภาพด้วยเมตตาและการให้อภัย
5. การบูรณาการสู่การศึกษาและสื่อสาธารณะ บรรจุสารณียธรรม 6 ในหลักสูตรการเรียนรู้และรณรงค์บนสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อลด Hate Speech และสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม

สรุป

ความขัดแย้งไทย-กัมพูชามีรากฐานจากประวัติศาสตร์อาณานิคมและการกำหนดเขตแดนที่ไม่ชัดเจน โดยเฉพาะกรณีพิพาทปราสาทพระวิหารและพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนที่ยังคงสร้างความตึงเครียดอย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่การปะทุเป็นระยะ ๆ ที่ก่อให้เกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจำนวนมาก ผลกระทบจากความขัดแย้งไม่จำกัดเฉพาะระดับรัฐเท่านั้น หากยังแทรกซึมสู่โครงสร้างเศรษฐกิจชายแดนทำให้การค้าขายการท่องเที่ยว และแรงงานข้ามชาติต้องหยุดชะงัก ส่งผลให้ประชาชนจำนวนมากต้องอพยพสูญเสียที่อยู่อาศัย โอกาสทางการศึกษา และคุณภาพชีวิต การจัดการกับสถานการณ์เช่นนี้จึงจำเป็นต้องอาศัยแนวคิดการบริหารเชิงพุทธที่ผสมผสานหลักธรรมให้เข้ากับยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะหลักสาราณียธรรม 6 ซึ่งเป็นหลักธรรมแห่งความสามัคคี ความเมตตาและการให้อภัย สามารถลดการใช้ความรุนแรงและถ้อยคำสร้างความแตกแยก การส่งเสริมสาธารณโภคีตาและศีลสามัญญตาช่วยสร้างกลไกการแบ่งปัน การเคารพข้อตกลงและการสร้างความไว้วางใจซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเจรจา การมีทฤษฎีสามัญญตายังช่วยกำหนดเป้าหมายร่วมกันคือ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ นอกจากนี้ การผลักดันให้พระสงฆ์และผู้นำศาสนามีบทบาทในกระบวนการเจรจาระดับรัฐเพื่อสร้างการทูตเชิงพุทธการส่งเสริมกิจกรรมเศรษฐกิจ การศึกษา และวัฒนธรรมในชุมชนชายแดนเพื่อลดอคติและเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นในระยะยาว และการสร้างกลไกความร่วมมือภายในกรอบอาเซียนโดยใช้กรณีไทย-กัมพูชาเป็นต้นแบบของการจัดการปัญหาชายแดนในระดับภูมิภาค ดังนั้น หากได้รับการผลักดันอย่างจริงจัง ก็จะช่วยเปลี่ยนบรรยากาศแห่งความหวาดระแวงให้กลายเป็นความร่วมมือ และสร้างสันติภาพที่มั่นคงยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมประชาสัมพันธ์. (2568). บันทึกเหตุการณ์พิพาทบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา วันที่ 19 กันยายน 2568. สืบค้น 1 สิงหาคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/TGFUo>
- กระทรวงการต่างประเทศ. (2556). ข้อมูลที่ประชาชนไทยควรทราบ เกี่ยวกับกรณีปราสาทพระวิหาร และการเจรจาเขตแดนไทย-กัมพูชา. สืบค้น 2 สิงหาคม 2568, จาก <https://www.mfa.go.th/th/content/5d5bcc5f15e39c306000b6d2?cate=5d5bcb4e15e39c3060006827>
- กฤษดา ปุณยวุฒิพงศ์. (2552). ความขัดแย้งเกี่ยวกับปราสาทพระวิหาร. สืบค้น 2 สิงหาคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/bw7Gp>
- ข่าวออนไลน์ 7HD. (2568). แรงงานเขมรทยอยกลับประเทศ รวมแล้วกว่า 2 แสนคน. สืบค้น 8 สิงหาคม 2568, จาก <https://www.ch7.com/sports/819174>

- จิรัชวัลค์ ทรงสุวรรณวิภา. (2557). ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนกับการแก้ปัญหาข้อพิพาทระหว่างไทย-กัมพูชา : กรณีเขตแดนและปราสาทพระวิหาร. *วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์*, 33(1), 89-108.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2539). *สันติทฤษฎี/วิถีวัฒนธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- ชิบ จิตนิยม. (2568, 4 มิถุนายน). สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะรองประธานคณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา [บทสัมภาษณ์].
- ทรงพร ทาเจริญศักดิ์. (2559). *การสื่อสารทางการเมืองของสำนักข่าวต่างประเทศกรณีพระวิหาร : ศึกษาในช่วงเวลาตั้งแต่ ค.ศ. 2008 ถึง 2013* (ดุขฎิณิพนธ์ปรัชญาดุขฎิณิติต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- ไทยพับลิกา. (2568). *Krungthai COMPASS* เหมนผลกระทบจากความขัดแย้งไทย-กัมพูชา. สืบค้น 9 สิงหาคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/UdBny>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2568). *ผลกระทบปิด 5 ด้านชายแดน ไทย-กัมพูชา*. สืบค้น 15 สิงหาคม 2568, จาก <https://www.thairath.co.th/scoop/interview/2866685>
- บีบีซี นิวส์ ไทย. (2568). *สรุป 4 ประเด็นที่คณะทูตนานาชาติได้เห็น-ได้ฟัง จากการลงพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา*. สืบค้น 8 สิงหาคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/IP7NR>
- ประชาไทย. (2568). *นักเศรษฐศาสตร์มองผลกระทบเศรษฐกิจรุนแรง หากสงครามชายแดนยืดเยื้อ*. สืบค้น 14 สิงหาคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/NEKgQ>
- พระสมุห์สันติ สุจิณโณ. (2567). *วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหลักสารานีธรรมเพื่อสร้างความสามัคคี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรภา หละภูงค์กูร. (2568). *ทำไมจบไม่ง่าย? คีกร ไทย-กัมพูชา ปะทะชายแดนช่องบกกับบมปัญหาที่ยืดเยื้อ*. สืบค้น 18 สิงหาคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/YrcTp>
- สมเกียรติ อริยปรัชญา และคณะ. (2562). *การประเมินผลและการวิเคราะห์บทบาทของการดำเนินนโยบายทางการทูตกับการใช้ปฏิบัติการสารสนเทศต่อความมั่นคงพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออก* (รายงานการวิจัย). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สำนักข่าวไทย Online. (2568). *ชัวร์ก่อนแชร์ : สรุปไทม์ไลน์ เหตุปะทะชายแดนไทย-กัมพูชา (อัปเดต 13 ข้อตกลงหยุดยิง)*. สืบค้น 8 สิงหาคม 2568, จาก <https://today.line.me/th/v3/article/L2XNqLW>

อัจฉรพรรณ หอมรส. (2568, 4 สิงหาคม). สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะรองประธาน
คณะกรรมการการพัฒนาศักยภาพและกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ
ผู้ด้อยโอกาส และความหลากหลายทางสังคม วุฒิสภา [บทสัมภาษณ์].

Aljazeera. (2025). *Thailand, Cambodia agree to 'immediate, unconditional' ceasefire:
Malaysia*. Retrieved 8, August 2025, from <https://shorturl.asia/qYt6v>

AP News. (2025). *Cambodian migrant workers face an uncertain future as
Thai border conflict drives them home*. Retrieved 18 August, 2025,
from <https://shorturl.asia/E8kMt>

Kasetsiri, C. (2003). *Thailand and Cambodia: A Love-Hate Relationship*.
Retrieved 8 August, 2025, from <https://shorturl.asia/ArQwm>